

NATO - Kadınlar, Barış & Güvenlik

NATO, çatışmaların kadınlar ve kızlar üzerinde oluşturduğu orantısız etkinin, kadınların barış ve güvenlikte oynadıkları hayati rolün ve İttifak'ın gerçekleştirdiği bütün faaliyetlere cinsiyet perspektifini dâhil etmenin ne kadar önemli olduğunun farkındadır.

Ercan Caner, Sun Savunma Net, 18 Ocak 2024



YAN YANA – KADINLAR, BARIŞ & GÜVENLİK

NATO, çatışmaların kadınlar ve kızlar üzerinde oluşturduğu orantısız etkinin, kadınların barış ve güvenlikte oynadıkları hayati rolün ve İttifak'ın gerçekleştirdiği bütün faaliyetlere cinsiyet perspektifini dâhil etmenin ne kadar önemli olduğunun farkındadır.

Kadınlar, Barış ve Güvenlik (KB&G) gündemi, 31 Ekim 2000 tarihinde, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1325 sayılı kararınıⁱ kabul edilmesiyle başlamıştır ve şu anda dokuz adet ek kararı (1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122, 2422, 2467 ve 2493)ⁱⁱ daha içermektedir. NATO'nun KB&G gündemine yaklaşımı, kapsayıcılık ile bütünlük prensipleri etrafında şekillendirilmiştir.

- NATO, cinsiyet perspektifini, üç temel vazifesi olan; caydırıcılık ve savunma, kriz önleme ve yönetimi ve işbirlikçi güvenlik ile bütün siyasi ve askerî yapılar geneline entegre etmektedir.

- Cinsiyet eşitliği NATO'nun özellikle Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve Afrika Birliği'nin (AfB) yanı sıra sivil toplumla da olan işbirliğinin önemli bir odak noktasıdır.
- NATO Sivil Toplum Danışma Paneli (Civil Society Advisory Panel), kadın sivil toplum kuruluşlarının kendi politika ve uygulamalarını şekillendirmek amacıyla, NATO ile iletişime geçebilecekleri bir platform sağlamaktadır.
- NATO Genel Sekreteri'nin Barış, Kadınlar ve Güvenlikten Sorumlu Özel Temsilcisi, NATO'nun bu alandaki çalışmalarının üst düzey merkez noktası olarak hizmet vermektedir.
- NATO bunun yanı sıra, çatışmalarla bağlantılı cinsel şiddete odaklanan BMGK 1820ⁱⁱⁱ sayılı kararını da desteklemeye kararlıdır.
- NATO'nun Kadınlar, Barış ve Güvenlik (WPS – Women, Peace and Security) konusundaki ilk politikası, 2007 yılında müttefikler ve Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi'ndeki (EAPC – Euro-Atlantic Partnership Council) ortaklar tarafından geliştirilmiştir.
- 2018 yılında NATO Devlet ve Hükümet Başkanları entegrasyon, kapsayıcılık ve bütünlük ilkelerini getiren, revize edilmiş Kadınlar, Barış ve Güvenlik politikasını onaylamışlardır.
- Devlet ve Hükümet Başkanları 2022 yılındaki Madrid Zirvesi'nde^{iv}, dinamik ve etkili bir KB&G gündemi geliştirdiklerini ve cinsiyet perspektiflerini bütün NATO geneline entegre ettiklerini açıklamışlardır.
- 2022 Stratejik Konsepti^v; KB&G gündemini temel NATO görevlerine entegre etmenin önemini vurgulamakta ve NATO'nun kendi değerlerinin bir yansıması olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmeye devam edeceğini belirtmektedir.



NATO 2022 Madrid Zirvesi. Kaynak: Australian Institute of International Affairs

Rehber İlkeler

NATO tarihi bir hamle yaparak; KB&G cephesini yeni Stratejik Konseptinin odak noktası olarak ilan etmiştir. KB&G yaklaşımı, silahlı çatışmanın toplumsal cinsiyete dayalı etkisini kabul ederken, kadınların barış ve güvenlik meselelerinde daha iyi temsil edilmesi anlamına gelmektedir.

NATO'nun bireysel özgürlük, demokrasi, insan hakları ortak değerleri ve Birleşmiş Milletler Şartı kapsamındaki yükümlülükleri kadınların bütün haklarının ve katılımlarının esas olduğu ilkesini desteklemektedir. BM Güvenlik Konseyi'nin KB&G konusundaki kararlarından faydalanan İttifak, cinsiyet perspektiflerini NATO'nun üç temel vazifesi olan (1) caydırıcılık ve savunma, (2) krizi önleme ve yönetme ve (3) işbirlikçi güvenliğe entegre ederek cinsiyet eşitsizliğine çözüm bulmaya çalışmaktadır.



Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1325 sayılı kararı, kadınların küresel barış ve güvenlik konularındaki rolünün güçlendirilmesinin gerektiğini ortaya koyan önemli bir dokümandır. NATO, 2000 yılından beri bu kararı aktif olarak desteklemektedir. Kaynak: NATO ASSOCIATION OF CANADA

NATO'nun KB&G çalışmalarına; entegrasyon, kapsayıcılık ve bütünlük olmak üzere üç prensip rehberlik etmektedir.

Entegrasyon

Cinsiyet eşitliği, etkili toplumsal cinsiyet eşitliği uygulamalarının yönlendirdiği NATO politikaları, programları ve projelerinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmeli ve değerlendirilmelidir. Cinsiyet eşitliğini sağlamak maksadıyla her politika, program ve

projenin hem kadınları hem de erkekleri etkilediği baştan kabul edilmesi gereken bir husustur. Pratik uygulamada entegrasyon örnekleri aşağıdakileri kapsamaktadır:

- Operasyonlar ve misyonların kadın ve erkeklerin farklı perspektiflerini dikkate almasını sağlamak amacıyla cinsiyet analizlerinin yapılması,
- Krizlerin nerede ortaya çıkabileceğini daha iyi değerlendirmek amacıyla erken uyarının cinsiyet yönlerinin incelenmesi,
- Hem kadınlar hem de erkekler açısından işe yarayacak savunma imkân ve kabiliyetlerinin tasarlanması,
- Kadınların yalnızca terör mağduru değil, aynı zamanda terör eylemlerini önleyebilecek veya icra edebilecek güçlü aktörler olduklarının bilincinde olarak terörizmin cinsiyet boyutlarının araştırılması,
- Dünyanın her yerinden kadınların deneyimlerini ve NATO politikaları ve uygulamalarının çeşitli topluluklar üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla kadın sivil toplum kuruluşları ile birlikte çalışılması.



Letonya silahlı kuvvetlerinin %16,5'i kadınlardan oluşmaktadır. NATO bünyesinde 2013 yılında %10,5 olan kadınların oranı 2020 yılında %13'e yükselmiştir. Kaynak: CEPA

Kapsayıcılık

Kadınların NATO genelinde ve üye ülkelerin ulusal kuvvetlerinde temsil edilmeleri operasyonel etkinliğin artırılması için bir zorunluluktur. NATO, kadınların

Uluslararası Askerî Personel (IMS – International Military Personnel) ve Uluslararası Personel (International Staff) bütün kadro ve görevlerine katılımını artırmayı hedeflemektedir. Bu alanda NATO tarafından gerçekleştirilen çalışma örnekleri aşağıdadır:

- NATO'nun sivil ve askeri yapılarında cinsiyet dengesinin iyileştirilmesi ve müttefik ülkeleri ve ortakların da aynı yönde hareket etmelerinin teşvik edilmesi,
- NATO genelinde cinsiyetten bağımsız bir lisan kullanılması, örneğin koltukta kim oturursa otursun, toplantı odalarında “Chairman-Başkan adam” yerine “Chair-Başkanlık eden” yazılı isim levhalarının kullanılması,
- Savunma kapasitesi geliştirme programlarında cinsiyet farklılığını kapsayan uygulamaların modellenmesi.



Birçok orduda olduğu gibi Birleşik Krallık ordusunun da sadece 10 mensubundan biri kadındır. Daha fazla kadının silahlı kuvvetler bünyesinde istihdam edilmesi hem personel krizini çözecek, hem de orduları daha güçlü hale getirecektir. Kaynak: BBC NEWS

Bütünlük

İttifak çapında kadınlar ve erkeklere adil ve eşit muamele edilmesini sağlamak amacıyla sistemik bütün eşitsizlikler ele alınmaktadır. KB&G gündemi hakkındaki farkındalığı ve gündemin uygulanmasını artırmaya yönelik bütün gayretlerde hesap verebilirlik uluslararası çerçevelere de uygun olarak bir öncelik olmalıdır. Pratik uygulama da aşağıdakileri kapsamaktadır:

- 2019 yılında onaylanan NATO Cinsel Sömürü ve İstismarın Önlenmesi ve Tepki Gösterilmesi Politikası gibi, belli standartları gösterecek ve destekleyecek politikaların geliştirilmesi,
- Cinsel tacizleri önlemek ve müdahale etmek maksadıyla etkili önlemlerin alınmasının sağlanması,
- Politika ve prosedürlerin, uygulayan kişiler tarafından öğrenilmesi ve anlaşılmasını sağlamak maksadıyla çeşitli eğitimler verilmesi.



Ekim 2024, bir dönüm niteliği taşıyan 1325 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararının 24'üncü yılı olacaktır. Kararın kabul edilmesinden bu yana geçen yıllar boyunca, dünya genelinde kadınlar çatışma, şiddet ve siyasi istikrarsızlıklardan orantısız biçimde olumsuz etkilenmeye devam etmiş ve Kadınlar, Barış ve Güvenlik gündeminin uygulanmasında anlamlı ilerlemeler sağlanmasının önünde hâlâ ciddi engeller bulunmaktadır. Fotoğraf: NATO Review

Politikalar

NATO müttefikleri ve ortakları, BM Güvenlik Konseyi'nin KB&G ile ilgili prensiplerini daha da ileri taşıma ve bunları NATO bağlamında uygulama konusundaki kararlılıkları, Aralık 2007'de ilk resmî NATO / Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi'nde Kadınlar, Barış ve Güvenlik Politikasının oluşturulmasına yol açmıştır. Bu politika, cinsiyet perspektiflerinin operasyonel bağlamlarda nasıl uygulandığına odaklanmaktadır. Bu politikanın uygulanmasını destekleyen ilk Eylem Planı ise, 1325

sayılı BM Güvenlik Konseyi kararının 10'uncu yıldönümü anısına 2010 yılında Lizbon Zirvesi'nde onaylanmıştır. Politika, her revizyonun uygulanmasına rehberlik edecek yeni planlarla en son 2018'de olmak üzere birkaç kez güncellenmiştir. Güncellemeler, güvenlik ortamındaki değişikliklerin yanı sıra, NATO'nun cinsiyet perspektiflerini bütün çalışma alanlarına en iyi şekilde nasıl entegre edebileceğine dair anlayışının sürekli gelişimine de açıklık getirmektedir.



NATO, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesinden birkaç ay sonra, nihayet 2022 Stratejik Konseptini güncellemiştir. Bu belge kolektif savunma ve caydırıcılığın önemini bir kez daha teyit ederken, NATO bünyesinde ve üye ülke devletlerin başkentlerinde yapılan tartışmaları şekillendiren ilke ve değerleri açıklamann yanı sıra, bir dizi başka güvenlik sorununu da tanımlamaktadır. NATO tarihinde ilk kez; Kadınlar, Barış ve Güvenlik gündemi, NATO Stratejik Konsepti'nde yer almaktadır. Network for Strategic Analysis (NSA)'den Profesör Stéfanie von Hlatky, 04 Eylül 2023. Kaynak: Network for Strategic Analysis

NATO'nun Kadınlar, Barış ve Güvenlik ile ilgili 2021-2025 Eylem Planı, Savunma bakanları tarafından Ekim 2021'de onaylanmıştır. Bu plan, Müttefiklerin, NATO'nun KB&G gündeminin oluşturulmasından bu yana kaydedilen ilerlemeleri temel alarak, cinsiyet eşitliğini daha da ilerletme ve cinsiyet perspektiflerini NATO'nun bütün faaliyetlerine entegre etme konusundaki kararlılığını desteklemektedir. Bu kapsamlı, iddialı ve ileriye dönük plan, İttifakın günümüzün zorluklarına karşı daha iyi hazırlanmasına katkıda bulunmaktadır. Eylem Planı bütün NATO Müttefikleri için geçerlidir ve NATO ortak ülkelerinden yirmi beşi de plana dâhil olmuştur.

Pratik Uygulamada Kadınlar, Barış ve Güvenlik Gündemi

Ortaklar başından beri NATO'nun KB&G konusundaki çalışmalarının ayrılmaz bir parçası olmuş ve politika ve uygulamanın şekillendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Politika, ortakları ve tüm Müttefikleri kapsayan Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi (EAPC) tarafından geliştirilmektedir. Ayrıca, EAPC çerçevesinin dışında sekiz ortak da (Avustralya, Kolombiya, İsrail, Japonya, Ürdün, Yeni Zelanda, Tunus ve Birleşik Arap Emirlikleri) bu politikaya dâhil olmuştur.

Ortaklar, NATO ile olan işbirliği programları aracılığıyla, KB&G gündeminin ilkelerini yansıtan ve uygulanmasını destekleyen belirli hedefleri benimsemeleri yönünde teşvik edilmektedir. Bazıları, kendilerinin de faydalandığı KB&G ile ilgili eğitim ve öğretim faaliyetlerinin geliştirilmesine katkıda bulunmakta ve cinsiyet perspektiflerinin NATO eğitim merkezleri ve Mükemmeliyet Merkezleri müfredatına ve ayrıca konuşlanma öncesi eğitime dâhil edilmesine yardımcı olmaktadır. NATO Davetlisi İsveç, Kuzey Avrupa Askeri Operasyonlarda Cinsiyet Merkezi'ne ev sahipliği yapmaktadır.



Nordic Centre for Gender in Military Operations (Askerî Operasyonlarda İskandinav Cinsiyet Merkezi). 2012 yılında kurulan Nordic Centre for Gender in Military Operations, askeri kuruluşların operasyonlarda cinsiyet perspektifini uygulamalarına yardımcı olmaktadır. Merkez, bu alanda bilgi ve deneyim alışverişinin yapıldığı bir yerdir.

NATO Barış ve Güvenlik için Bilim (SPS – Science for Peace and Security) Programı, yıllardır gerçekleştirdiği işbirlikçi projeler, eğitim kursları, çalışma enstitüleri ve çalıştaylar aracılığıyla NATO üyesi ve ortak ülkeler arasında toplumsal cinsiyetle ilgili konularda somut, pratik işbirliğine katkı sağlamaktadır.

NATO bütün bunlara ilave olarak; uluslararası örgütlerle de işbirliği yapmaktadır ve bu işbirliği KB&G alanındaki çalışmalarda özellikle değerlidir. NATO, birbirlerinin deneyimlerinden öğrenmek ve bunları geliştirmek amacıyla BM, Avrupa Birliği (AB), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve Afrika Birliği (AfB) ile yakın

işbirliği içinde çalışmaktadır. NATO'nun KB&G ile ilgili çalışmaları, NATO askerî ve sivil yapıları genelinde, kadınlar ve erkekler, sivil ve askerî personel tarafından desteklenmektedir. Belçika'nın Brüksel kentindeki NATO Genel Merkezinde, Genel Sekreterin Kadın, Barış ve Güvenlikten Sorumlu Özel Temsilcisi, NATO'nun KB&G gündemine ilişkin bütün çalışmalarının üst düzey odak noktası olarak hizmet vermektedir. Bu kadro 2012 yılında tesis edilmiş ve 2014 yılında kalıcı hale getirilmiştir. Bayan Irene Fellin Kasım 2021'de yeni Özel Temsilci olarak atanmış ve görev süresi 2022'nin başlarında başlamıştır.



Barış ve Güvenlik için Bilim (SPS) Programı, NATO üyesi devletler ile ortak ülkeler arasında bilimsel araştırma, teknolojik yenilik ve bilgi alışverişine dayalı diyalogu ve pratik işbirliğini teşvik etmektedir. SPS Programı, NATO'nun stratejik hedeflerine yanıt veren, kişiye özel, sivil güvenlikle ilgili faaliyetlere finansman, uzman tavsiyesi ve destek sunmaktadır. Kaynak: NATO

Cinsiyet Danışmanları NATO'nun bütün askeri yapısında ve bütün operasyon ve misyonlarında görevlendirilmiştir. İlk NATO Cinsiyet Danışmanları (GENAD – Gender Advisor), 2009 yılında NATO'nun iki Stratejik Komutanlığının yanı sıra, yerini 2015 yılında Kararlı Destek Misyonu (RSM – Resolute Support Mission) aldığı ve Eylül 2021'in başına kadar faaliyet gösterdiği, Afganistan'daki Uluslararası Güvenlik Yardım Gücü'nde (ISAF – International Security Assistance Force) görevlendirilmiştir. Günümüzde artık, NATO Irak Misyonu ve Kosova Gücü (KFOR – Kosovo Force) dâhil olmak üzere NATO askerî ve sivil yapıları ve misyonlarında Cinsiyet Danışmanları görevlendirilmektedir. Cinsiyet danışmanları stratejik ve operasyonel düzeylerde faaliyet göstermektedir ve cinsiyet perspektiflerinin planlama, yürütme ve değerlendirmeye genel entegrasyonundan sorumlu olan Komutanlar için değerli kaynaklardır.



NATO Genel Sekreteri'nin Barış, Kadın ve Güvenlikten Sorumlu Özel Temsilcisi Irene Fellin bir Kadınlar, Barış ve Güvenlik uzmanı ve barış yapıcıdır. 15 yılı aşkın süredir Uluslararası Güvenlikte Kadınlar (WIIS), Roma'daki Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (IAI), Brüksel'deki NATO Genel Merkezi'nde Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve aynı zamanda BM kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar için uluslararası danışman olarak çalışmıştır. İtalya Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı tarafından desteklenen, barış çabalarına katılan kadınların sayısını artırma ve atamaları kolaylaştırma ihtiyacını karşılamayı amaçlayan bir proje olan Akdeniz Kadın Arabulucular Ağı'nın (MWMN) kurulmasında ve koordine edilmesinde etkili olmuştur. Kaynak: NATO

NATO Toplumsal Cinsiyet Perspektifleri Komitesi, hem kadınların hem de erkeklerin endişelerini ve deneyimlerini politikaların, programların ve askeri operasyonların tasarımı, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinin ayrılmaz bir boyutu haline getirmeye yönelik bir strateji olarak toplumsal cinsiyetin entegrasyonunu desteklemektedir.

Özellikle yaşanan çağdaş savaş ve çatışma ortamından erkekler ve kadınlar ile erkek-kız çocukları farklı şekillerde etkilenmekte ve deneyimleri sadece ölüm ve yaralanma ile sınırlı kalmamaktadır. Savaş ve çatışmanın getirdikleri arasında; yerinden edilme, travma, istismar veya yaşam için gerekli olan kaynaklar üzerindeki kontrolün ve bunlara erişimin kaybı gibi olumsuzluklar da bulunmaktadır. İnsanlar cinsiyet ve yaşlarına bağlı olarak farklı şekillerde etkilenmekte bu da savaş ve çatışma ortamında cinsiyet eşitsizliklerini daha da artırmaktadır.

NATO'nun temel değerlerinden yola çıkan NATO, cinsiyet perspektifini entegre etmenin gerekliliğini kabul etmekte ve Kadınlar, Barış ve Güvenlik gündemine her türlü katkıyı sağlamak maksadıyla sürekli değişen savaş doğasını yakından izlemektedir.

ⁱ BMGK'nın 1325 sayılı kararı, çatışmaların kadınlar ve kız çocukları üzerinde erkeklerden daha farklı bir etkisi olduğunu kabul ederek, çatışmaları önleme ve

çözme aşamasında kadınların katılımının önemini vurgulayıp, üye devletlerden kadın katılımcı sayılarının arttırılmasını istemektedir. Karar on sekiz maddeden oluşmaktadır. Karar incelendiğinde kadınların her düzeyde karar alma süreçlerine katılımının ve temsilinin arttırılmasının yanı sıra çatışma ortamlarındaki kadın ve kız çocuklarının özel koruma gereksinimlerine dikkat edilmesi, mülteci kampları kurulurken ve yönetilirken kadınların ve kız çocuklarının özel ihtiyaçlarının dikkate alınması, çatışma sonrası süreçlerde toplumsal cinsiyet perspektifinin yerleştirilmesi, BM'nin programlama, raporlama aşamalarında ve BMGK misyonlarında toplumsal cinsiyet perspektifinin dikkate alınması, mayın temizleme ve bu konuda bilgilendirme konusunda kadın ve kız çocuklarının ihtiyaçlarına dikkat edilmesi, BM barışı destekleme operasyonlarında toplumsal cinsiyet perspektifi ve eğitiminin ön plana çıkartılması gibi konulara odaklanıldığı görülmektedir. Her düzeyde (ulusal, bölgesel, uluslararası) kadınların sayısını ve temsilini arttırmaya odaklanan bu içerik aslında liberal feminist bir yaklaşıma işaret etmektedir (Heathcote, 2018, 378). BMGK'nin 1325 sayılı kararının uygulanmasından sorumlu temel aktörler Güvenlik Konseyi, üye devletler, BM uzmanlık kuruluşları, BM Genel Sekreteri ve çatışmanın taraflarıdır (Peacewomen, 2021). Karar, BM Genel Sekreteri'nden, silahlı çatışmaların kadınlar ve kız çocukları üzerindeki etkisi, kadınların barışın inşasındaki rolü, barış süreçlerinin ve çatışma çözümünün toplumsal cinsiyet boyutları ve BM'de toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması konusunda bir çalışma yürütmesini talep etmektedir. Bu çalışmaların sonuçları ise düzenli olarak Genel Sekreter tarafından Güvenlik Konseyi'ne bildirilecektir. Ayrıca kararda tüm devletler, kadın ve kız çocuklarının hakları ve korunmasına ilişkin uluslararası hukukta kabul edilmiş olan Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Çocukların Silahlı Çatışmalara Dâhil Olmalarına İlişkin Seçmeli Protokol gibi bir çok sözleşmeye tam olarak uymaya da çağrılmaktadır. *Doç. Dr. Çiğdem Aydın Koyuncu, Feminizm Bağlamında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Kadın, Barış Ve Güvenlik Gündemi Kararlarının Analizi, Uygulamalı Ekonomi ve Sosyal Bilimler Dergisi/Cilt/Volume:4, Sayı/Issue:2, Eylül/September 2022, ss./pp. 125-145.*

ⁱⁱ Güvenlik Konseyi Kadın, Barış ve Güvenlik (KBG)₁ (Women, Peace, and Security-WPS) gündemi bağlamında on karar kabul etmiştir. Bu Güvenlik Konseyi kararları 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2008), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2467 (2019) ve 2493 (2019) şeklinde sıralanmaktadır. Bu kararlar hep birlikte KBG üzerine uluslararası politika çerçevesini oluşturmuş ve sivil toplumun özellikle kadın hareketlerinin ısrarlı savunuculuğunun da bir sonucu olarak kabul edilmişlerdir. Kararlardaki yükümlülükler uluslararası düzeyden ulusal düzeye kadar uzanmaktadır. Bu kararlar çatışma ve çatışma sonrası durumlarda kadınların haklarını korumaya ve geliştirmeye yönelik çalışmalara rehberlik etmektedir. Uluslararası barış ve güvenlik konularında temel sorumluluğu üstlenen BMGK'nin tüm kararları gibi bu kararlar da bağlayıcıdır (Reçber, 2018: 251) ve tüm üye devletler, BM sisteminin varlıkları ve çatışmanın tarafları dâhil ilgili tüm aktörlerce

uygulanma zorunluluğu taşımaktadır. *Doç. Dr. Çiğdem Aydın Koyuncu, Feminizm Bağlamında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Kadın, Barış Ve Güvenlik Gündemi Kararlarının Analizi, Uygulamalı Ekonomi ve Sosyal Bilimler Dergisi*Cilt/Volume:4, Sayı/Issue:2, Eylül/September 2022, ss./pp. 125-145.

ⁱⁱⁱ BMGK'nin 1820 sayılı kararında ise, 'cinsel şiddetin bir savaş taktiği olarak kullanılması' durumunda uluslararası barış ve güvenlik için bir tehdit olabileceği kabul edilmektedir. Tecavüz ve diğer cinsel şiddet biçimlerinin silahlı çatışmanın kaçınılmaz bir yan ürünü olarak görülmesini engellemeye çalışan bu karar, cinsel şiddetin bir savaş suçu, insanlığa karşı suç veya bir soykırım eylemi olarak görülmesine odaklanmaktadır (Peacemaker, 2022). Yine bu kararda cinsel şiddetin işlenmesine karşı önleyici bir tedbir olarak 'mümkün olan her yerde ve daha yüksek bir oranda kadın barış gücü ve polisin görevlendirilmesi' düzenlenmektedir. *Doç. Dr. Çiğdem Aydın Koyuncu, Feminizm Bağlamında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Kadın, Barış Ve Güvenlik Gündemi Kararlarının Analizi, Uygulamalı Ekonomi ve Sosyal Bilimler Dergisi*Cilt/Volume:4, Sayı/Issue:2, Eylül/September 2022, ss./pp. 125-145.

^{iv} Haziran 2022'de gerçekleşen Madrid Zirvesi'nde NATO liderleri, İttifakın caydırıcılık ve savunma tutumunu önemli ölçüde güçlendiren kararlar almıştır. Bu maksatla müttefikler, mahallinde kuvvetler ile takviyeler arasındaki dengeyi ayarlamayı kabul etmiş ve NATO'nun doğu kanadındaki tabur büyüklüğündeki muharebe gruplarının, gereken yer ve zamanda; süratle sağlanabilen takviyeler, önceden konuşlandırılmış donanım ve gelişmiş komuta kontrol sistemleriyle desteklenecek tugay seviyesine çıkarılmasını taahhüt etmişlerdir. Bu hamlelerin hedefi caydırıcılığı güçlendirmek ve ileride savunma yeteneğini desteklemektir. Müttefikler ayrıca, NATO Kuvvet Yapısını (NFS – NATO Force Structure) güçlendiren ve modernize eden, İttifak'ın temel görevlerini destekleyen ve yeni nesil askerî planlara kaynak sağlayan yeni bir kuvvet modeli üzerinde de anlaşmaya varmışlardır. Müttefikler, güçlendirilmiş entegre hava ve füze savunması da dâhil olmak üzere, karada, denizde ve havada önemli ve kalıcı bir kuvvet bulundurma konusunda da anlaşmışlardır. *Ercan Caner, NATO Yeni Stratejik Konsepti, 31 Ekim 2023, Sun Savunma Net.*

<https://www.sunsavunma.net/nato-yeni-stratejik-konsepti/>

^v NATO, müttefiklerinin özgürlük ve güvenliğini, her yönden gelecek bütün tehditlere karşı korumaya kararlı olduğu bir savunma ittifakıdır. NATO ittifakı, uzay ve siber yeteneklerle tamamlanan; nükleer, konvansiyonel ve füze savunma imkân ve kabiliyetlerinin uygun bir karışımına dayanan güvenilir bir caydırıcılık ve savunma tutumunu muhafaza ederek saldırganlığı caydırır. Müttefikler, 5. Madde'deki birbirlerini savunma taahhütlerinin omurgası olan İttifak'ın caydırıcılık ve savunmasını önemli ölçüde güçlendirmektedir.

- Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı, Avrupa-Atlantik güvenliğine on yıllardır en büyük tehdidi oluşturmakta, Avrupa'daki barış düzenini bozmakta ve NATO'nun

caydırıcılık ve savunma tutumunun inandırıcı ve etkili kalma ihtiyacını pekiştirmektedir.

- Rusya'nın saldırısına karşı NATO, savunma planlarını devreye sokmuş, NATO Mukabele Kuvveti (NRF) unsurlarını konuşlandırmış ve doğu kanadındaki asker sayısını önemli ölçüde artırmıştır.
- 24 Mart 2022 tarihinde yapılan olağanüstü zirvede NATO liderleri, Estonya, Letonya, Litvanya ve Polonya'da hâlihazırda mevcut olan dört tabura ilave olarak Bulgaristan, Macaristan, Romanya ve Slovakya'da da dört tabur konuşlandırmayı kabul etmişlerdir.
- Haziran 2022'deki Madrid Zirvesi'nde NATO liderleri, İttifakın karşı karşıya olduğu güvenlik ortamını tanımlayan ve NATO'nun temel görevlerini belirleyen yeni bir Stratejik Konsepti onaylamıştır. Stratejik Konsept, Rusya'nın müttefiklerin güvenliğine ve Avrupa-Atlantik bölgesindeki barış ve istikrara yönelik en önemli ve doğrudan tehdit olduğunu belirtilmektedir. Bunun yanı sıra terörizmin bütün biçimleri ve tezahürleriyle, İttifak vatandaşlarının güvenliğine ve uluslar arası barış ve refaha yönelik en büyük asimetrik tehdit olduğu da belirtilmektedir.
- Müttefikler Madrid Zirvesi'nde ayrıca, tabur büyüklüğündeki muharebe gruplarının gerektiğinde tugay seviyesine kadar yükseltilerek, NATO'nun doğu kanadına ilave güçlü, mahallinde ve savaşa hazır kuvvetler konuşlandırmayı ve bu kuvvetlerin ihtiyaç duyulan yer ve zamanda; güvenilir, süratle devreye girebilen takviyeler, önceden konuşlandırılmış donanım ve gelişmiş komuta-kontrol sistemleriyle desteklenmesini sağlamayı da taahhüt etmişlerdir. Müttefikler, NATO Kuvvet Yapısını (NFS) güçlendiren ve modernleştiren, NATO'nun temel görevlerini ve yeni nesil askerî planlarını destekleyen yeni bir kuvvet modeli üzerinde de anlaşmıştır.
- NATO liderleri, 2023 Vilnius Zirvesi'nde bu kararları temel alarak yeni nesil bölgesel savunma planlarını, yeni çok uluslu ve çok alanlı Müttefik Mukabele Kuvvetini (NRF) ve modern hava savunma sistemleri ve yeteneklerine ilişkin yeni dönüşümlü modeli de onaylamıştır.
- İki askerî konsept NATO'nun devam eden adaptasyonuna yön vermektedir: Avrupa-Atlantik Bölgesinin Caydırıcılık ve Savunması Konsepti günümüz caydırma ve savunma için kuvvet kullanımına odaklanırken, NATO Kapsamlı Savaş Konsepti ise günümüzde ve gelecekte askerî açıdan güçlü kalmak maksadıyla, İttifak'ın uzun vadeli savaş gelişim hedeflerine rehberlik eden bir vizyon ortaya koymaktadır.
- Müttefikler savunma harcamalarını artırma ve ana donanıma yatırım yapma konusunda da önemli ilerlemeler kaydetmiş ve NATO bünyesinde yükün daha adil paylaşılması yönünde adımlar atmıştır. Avrupalı müttefikler ve Kanada, 2014 yılından bu yana savunmaya fazladan 450 milyar ABD doları yatırım yapmıştır ve son tahminlere göre de 2023 yılında %8,3 oranında bir artış görülmüştür.

Ercan Caner, NATO Yeni Stratejik Konsepti, 31 Ekim 2023, Sun Savunma Net.

<https://www.sunsavunma.net/nato-yeni-stratejik-konsepti/>